

حيات

اداره مرکزی :

آنقره ده ، استانبول جاده سنده آنقره
معارف امینلکی یاشده کی دائرة

استانبول بورسی :

استانبولده ، باب عالی جاده سنده ۸۷ نوروده
دا ۵ مخصوصه

نسخه سی هربرده ۱۰ غرورده .

سه لکی پوسته ایله ه لیرا .

(اجنئی مملکتلر ایچین ه دولار) .

اونه واعلان ایشلری ایچین استانبول بوروسته

مراجعت ایدیلیر .

یازی ایشلرینک مرجعی آنقره مرکزیدر .

مبارک دایمیه ... دیار دایمیه حیات قاتلم ...

- ع -

۲ نجی جلد

آنقره ، ۶ تشرین اول ، ۱۹۲۷

صافی : ۴۵

مصاحبه :

« آقاده می » مسئله سی

بر حیات و میلیونلردن مرکب بر بودجه یه مالک
اولان اسکی روس - شیمدیکی شوراجهوریتلری
اتحادی - علوم آقاده میسی ، تشکیلاتنک وسعتی
و طرز فعالیتی اعتباریله بالخاصه نظر دقتی جلبه
شایاندر : ۴۲ اصلی اعضادن مرکب اولان آقاده می
« فیزیقو - ماته ماتیق » ، « روس لسان و ادبیاتی » ،
« تاریخ و فیلولوژی » ، شعبه لینه آریلیر . مختلف
ماهیتده (۵۰) مؤسسه علمیة نك اداره سی ده آقاده می یه
مودوعدر ؛ بو مؤسسه لرده (۴۶۲) عالم متادی
صورته تدقیقات و تبعاعده بولونمقله موظفدر .
بوانستیتورلرک ، موزه لرک ، قومیسونلرک فعالیتی
و نشریاتی جدأ چوق قوتلیدر .

بزم مملکتمز ایچون ، فرانسز آقاده میسی طرزنده ،
یعنی ، ساده جه یتیشمش صنعتکارلری سینه سنده
طوپلایه جق بر مؤسسه دن زیاده ، اک کنج
مملکتلرک بیله تطبیقه اوغراشدقلری « علوم
آقاده میسی » طرزنده بر تشککک داها مفید
اولاجنی قناعتنده میم . کوچوک ، متواضع بر
« آقاده میک » مرکزله اونک اطرافنده مستقبل
طاملری یتیشدیر مملکه مکلف انستیتورلر ، موزه لر
وانجمنلردن ترکب ایده جک بر مؤسسه ، بوکون
ایچون پارلاق کورولمه سه بیله ، استقبال ایچون
پک مفید اولاییلیر . بویله بر علمی مرکز ، الده کی
قوتلردن ده اعظمی نسبتده استفاده ایده بیلمک
چاره لرینی قولایلقله بولور .

بزده علم حیاتنک انکشاف ایتمه مه سنک بلکه اک
بووک سبی ، علمک برنوع « هوسکارلق » دن
عبارت قالمه سی ، حیاتی علمه حصر ایده جک انسانلر

بو مسئله حقنده کی مقاله لرندن یالکز ایلکنی
کورمک میسر اولدی . نجم الدین صادق ده
بوکا حاند بر مقاله یازدیغنی دویمقله برابر اونی ده
کوره مه دم . اگر یعقوبک دیگر مقاله لرینی ده
اوقویه بیلسه یدم ، آرقاداشمک ناصل بر نقطه
نظر تعقیب ایتدیکنی داها ای آکلامق قابل
اولوردی . بناءً علیه ، بوراده ، هیچ بر تنقید
و مناقشه یه کیریشمکسزین ، ساده جه ، کندی
دوشوندکرمی سویله مملکه اکتفا ایده جکم .

لسان و ادبیات آقاده میسی ، همان همان یالکز
فرانسه یه منحصر واسکی عنعنه لرک محصولی بر
مؤسسه در . باشقامملکتلرک هیچ برنده اوماهیتده
بر تشکله تصادف ایدیه مز . « آقاده می فرانسه ز »
بوکون اسکی بر عنعنه نك محافظی اولمقدن و فرانسه نك
اک بووک ادبی شهرت لرینی سینه سنه طوپلامقدن
باشقامثبت برایش کورمه مکده در . باشقامملکتلرده کی
آقاده میلر داها زیاده « علوم آقاده میلری » در .
پروسیاده ، انکله رده ، روسیاده ، ماجارستانده ،
حتی رومانیاده و بولغارستانده هپ بوجنس
مؤسسه لره تصادف اولونور . فرانسه ده ده ،
« فرانسز انستیتوسی » نام عمومییسی آلتنده ،
فرانسز آقاده میسندن باشقا « علوم آقاده میسی » ،
محکوکات و علوم ادبیه آقاده میسی ، علوم سیاسیة
واجتماعیه آقاده میسی ، صنایع نفیسه آقاده میسی ،
موجوددر ؛ ۲۵۰ یه یاقین اصلی اعضادن ترکب
ایده ن بو مؤسسه لرک ، فرانسه نك معنوی شوکتنده
نه بووک عامل اولدیغنی سویله مک زانددر .

موجود آقاده میلر آراسنده ، ایکی عصرلق

تنظیماتدن بری مملکتمزک بوتون متفکرلری
دائما فرانسز عرفاننک تأثیری آلتنده قالمشدر ،
دییه بیلیرز . بوکونه قدر بوتون یکی مؤسسه لر می
قورارکن دائما فرانسز اورنه کلرینه اتباعه
چالیشمه مز ، شبهه سز بوندن ایلری کلیور . اویله
صانیورم که شوصرک کونلرده قیمتی بر ادبیمزک
یکیدن اورته یه آتدیغنی « تورکیه ده بر آقاده می
تأسیسی مسئله سی » ده عین تأثیرک بر نتیجه سیدر .
« یکیدن اورته یه آتدیغنی » قیدی یازارکن ،
بو « آقاده می » ویا اسکی تعبیریه « انجمن دانش »
تأسیسی مسئله سنک ، اولدقجه اسکی بر زماندن بری
وقت وقت نکس ایدن ، تازه له نن بر مسئله
اولدیغنی خاطر لاتمق ایسته دم : داها ۱۲۶۷ ده
صدر اعظم مصطفی رشید پاشانک آچدیغنی
« انجمن دانش » له باشلایان بونشبث ، مشروطیتک
اعلانندن صوکراده آرا صیرا احیا ایدیلک
ایسته ندی ؛ حتی بوکا بر باشلانغیج اولمق اوزره
مرحوم ضیا کوک آلپک تأثیریه ابتداء بر اصطلاحات
انجمنی و داها صوکرالغت ، املا و ادبیات
انجمنلری تشکیل اولوندی . لکن ، مختلف
طاملر بونشبثلرک افلاس ایله نتیجه لئه سنه سببیت
ویردی . بوانجمنلری قورانلر ، کوزلرینک اوکنه
فرانسز آقاده میسنی کتیریورلر ، و اوکا بکزر
بر هیئت یاقمقله لسان و ادبیاتمزک اصلاح واحیا
اولونه جفتی ، هیچ اولماز سه لغتمزک ، املا مزک ،
قواعد مزک تثبیت ایدیه جکنی تخیل ایدیورلردی ...
مطبوعاتمزى منتظماً تعقیب ایده مه دیکم
ایچون عزیز آرقاداشم « یعقوب قدری » نك

ادبيات تدقيقگرنده

مجموعه لرك رولى

بر دور ادبياتي تدقيق ايدركن اودور ايچنده
يتيشن شاعرلر ، محررلر ، منشيلر حقهده زمانلرينك
تلفيلرينده توكركمك ايجاب ايدر . بوني تايمين ايچون
خاطره آولا « تذكرة الشعراء » لر كلير . واقعا بر
تذكرة دن مثلا بر شاعر ك ياشاديني عصرده ناصيل
بر موقى اولديغى استدلال ايده بيلير . ازجمله « سالم
تذكرة سى » نى قاريشدير نجه « نديم » ايچون- بوتون
شاعرلردن اُسيركه ديكى - بر خصوصى عنوانك
قوللانديغى كوروروز : « نديم تازه زبان » .
سالم افندى ، بو عنوانله برابر « لاله دورى » ممثلى
اوزون و مبالغه لى سطرلره مدح و ثنا ايدر ، و
« روح كلامدن ذوق تامى اولان شعر اى بنامدن
در كه كلشن اندیشه سنك هر ورد مطراى بهمالى
حيرتفرماى بلابل شاخسار خيال ، وحلاوت مقال قند
مثالى مصرالبلاغه كالمه رونق شكن گفتار ارباب
سحر حلالدر ... كندويه مخصوص اولان اداى دلپذير
ايله بزم شعرا ده ترانه ساز اولسه مانند عندليب اول
دوخته كالك سائر طيور موزون السجع بليغ المغان
فرط لذت سماعندن دمسته و لال ايدر دير .
ميرزا زاده يه كوره كنچ نديمك « آنارى رونق بخش
مجموعه شعرا و گفتارى بالجملة معلوم طرفا اولديغندن
مشهور جمله انام و مشهود خاص و عام » در . فقط
عيني سنه لر طرفنده باشقا بر تذكرة قلمه آلان
« صفائى » افنديك بر قسم شاعرلره صحيفه لر تخصص
ايتديكى حالده نديمه اوچ بش سطرى كافى بولديغى
مشاهده ايديبوروز : « عصر ك شعرا سندن و عهدك
فصحا سندن لايق عز و اقبال بر مخدوم ملك خصالدر .
اشعارى غابت خيل و گفتارى قتي بى بدلدر »

واقعا بو كوئكى ذهنيته محاكه ايدرسهك بو
سوزلرده مبالغه لى بر مدح بولوروز . فقط اسكى انشانك
« استهيك » نه واقف اولانلر بو ققره لرده كى حكيمك
بك لاقيدانه اولديغى آكلارلر . او حالده صفائى
افندى نديمه قارشى نيچون بويله داورا عشدرد ؟ سببى
شودر كه سالم ، تذكرة سنى يازدينى زمان كنچ بر
منشى و شاعر دى . نديمه دوشوب قالفبور ، چلي زاده
عاصم كى ، سيد وهى كى ، عزت على بك (صوكرادن
پاشا اولشدر) كى . . معاصر كنجلرك نديمه قارشى
مفتونقلىرى ، و بالذات نديمك قدرت و مهارتى
بيليوردى . صفائى ايسه اختيار بر آدمدى : « قدما
اوزره مزه دن خالى » اوليان شعرلرى واردى . هله
ذكى بر آدام ده اولماديني ايچون كنچ شاعر ك ادبيات
ساحه سنه كتير ديكى بكي آهنگى ادراك و تقدير ايده .
مه مشدى . نديم حقهده كى اعمال ولاقيديسنك سببى

چيغمازه صابان عجمى بولجيلر كى محبوبيت و حيرت
ايچنده درلر . اولر ظن ايديبورلردى كه عقل ايله
قلب آراسنده بر آهنگ ، بروحدت وجوده كتيرمك
ممكندر . خليل نعمة الله بكه باقارسه ق آلداعشدر .
زيرا عقل و وجدان يكر يكرينه بابا نچيدر . عقل طبيعت
اوزرنده چاليشير ، وجدان جمعيتدن كلير ، برينك
اولچوسنى ديكرينه تطبيقه قالفششق بيوده برز حندر .
تقيد قابليت قوتلى اولان قارئلرم شيمديدن
« نه ايله ثابت ؟ » سؤالننى ايلرى سور مشلدر .
مع التأسف منطق مدرسه و كالة كنديلرينه جواب
ويره جك موقعه دكلم . خليل نعمة الله بكه - غالبا
مراحوم ضيا كوك آلبدن توارث ايله ديكى - فنا بر
عادتى واردر : بوتون يازيلرنده هر فكرينى ، صانكه
اثباته محتاج دكلش كى ، بسببى حقايقدن عدايدهرك
ايلرى سوريور . « بوبيله در » ديور و اويله اولديغى
دكل اثباته ، حتى براوفاق مثاله تأييده بيله لزوم
كورميور . بوشرايط داخلنده فلسفى بر مناقشه يه
كيريشمه نك نه قدر كوج اولديغى قولايقله تقدير ايديلير .
اولا بر ادعاى جرح ايمه نك الك قولاي بوللردن برى
اولان اونك مشخص واقعاته توافق ايله مه ديكى ،
يا خود تطبيقه الويريشلى اولماديني اعتراضى بوراده
سر دايديله من . چونكه بوني ياميق ايسترسهك مشخص
واقعه لرى ، يا خود تطبيقات وضعيتلرني خصمرك
يازي سندن دكل بلكه كندى مخيله مندن آلا جفر
ودائما تكذيب ايدلك تهلكه سنه معروض بولونا جفر .
ثانياً مشخصاتدن بونباعد ، فكر لرى برقات داهالاستيق
ومبهم قيار . مثالا خليل نعمة الله بك « وجدان منطقى »
عمليه لرني توصيف ايچون ريبونك « حسابات منطقنه »
استناد ايديبور . بك اعلا ، لكن هرايكيسى ده بر
وعبى شيلرميدر ؟ وجدانه عطف ايتديكمز صلاحيت
وقدرت حسيانك تأثيرى آلتنده وقوعه كلن هرهانكى
بر محاكه ده موجود ميدرد ؟ وجدان منطقى حسابات
منطقندن فرقلى ايسه آراده كى فرق نه در ؟ بوتقديرده
وجدان منطقنه داخل اولمايان حسابات منطقى ، عقل
منطقى خارجنده براوچونجى ايمراطور لقميدر ؟ ديكر
بر مثال : كوزه لك ، دوغرولق ، حقيقلى الخ ...
كى قيمتله كوره حصول بولان تصور لرى اداره
ايدن قانون وجداندر ديبور . فقط بوراده كى
« دوغرولق » نه در ؟ بومبهم كله le vrai معناسنه
كليورسه عقلده وجدان ايچنه صوقولش و « بوله لر
سياسى » نه بر نهايت ويرلش اولمايورمى ؟ الخ ...
فقط بى بوكى ايهاملرك محترم مدرسك ويره جكى
ايضا حاتله اورتادن قالفاجنى قبول ايدرهرك باشقه بر
جهته ، سر دايديلن اساس فكرى تدقيقه كچيورم .
- بيمه دى -

محمد عزت

بودر . فقط مادامكه بر تذكرة ، بوتون معاصر لر نجه
قيمتى تقدير ايدلش بر شاعر حقهده بويله داورا نيور ،
بوندن شو نتيجه چيقار كه بر ادبيك ، زماننده كى
موقعى ، او دورده قلمه آليمنش بر تذكرة نك
ملاحظه لرينه استناد ايتديرمك بزي بعضاً آلداتاييله .
جكدر . بو كى آداملرك حال و شانلرى ، دورلرنده كى
وضعيتلرى حقهده رسمى و خصوصى تاريخلره مراجعت
ايمك ده البته اعمال اولونا ماز . فقط قناعتجه اسكى
بر شاعرى حياتنده كى موقيله طاميق ايچون ، او
دور انساننده قلمه آليمنش مجموعه لر الك دوغرو فكر
ويرن واسطه لر دن در . بومجموعه لر دن بعضيسى مشهور
آداملرجه ، اكرتيسى ثونه كى بريكى طرفندن وجوده
كتيريلشدر . كيم قلمه آلمش اولورسه اولسون ، او
انسانه شهرت بولان ويا شهرتى غائب ايمه ين شاعرلرك
اثرلرني طوپلا مش اولديغنه شبهه بو قدر . منتخب ، طابعتش
بر آدامسه ، شخصى ذوقنك بزجه اهميتى دركاردر .
لاعلى التعيين و مجهول بر آدامسه ، شخصى بر ذوقدن
زياده عمومى بر تلقى بى كوسترمه سى اعتباريله داهال
مهمدر . استانبولك بعضى كتيخانه لرى ، ازجمله ملت ،
خالص افندى ، نورعثمانيه ... كى بر قاچى بونوع مجموعه لر
اعتباريله بك زنكيدرلر . بونلرده ، مثلاً مجرى اون
ايكنجى عصره عائد نه قدار مجموعه كوزدن كچيردمسه
هان هان معين آداملرك غزالرينه ، قصيده لرينه تصادف
ايتدم : باشده « نابى » اولقى اوزره ، نديم ، كامى ،
نيل ، سيد وهى ، ثابت ، عاصم ... واقعا بعضيلرنده ،
ثونه كيلر ده هيچ كوروله ين اسلمر ده راست كلنميور
ده كيل . فقط اكرتيسى آشاغى يوقارى دمىن عرض ايتديكم
معين شاعر آدلرى اطرافنده طوپلا عقه در . مثلاً اونجى
عصرده يازيلش اولانلرده ده الك چوق : مسيحى ، نجاتى ،
فغانى ، ذاتى ، باقى ، لامى ، مقالى ، احمد باشا ...
مخلصلى اثرلر او قوبوروز . بعضى مجموعه لر ، بزه شاعرلر
آراسنده كى مطايبه لرى ، خصوصيتلرى توكره تير ، مثلاً
ملت كتيخانه سنده (٦١٩) نومروده مفيد مجموعه ده [*]
(مسيحى) ايله (ذاتى) نك بويله قارشيلقلى منظومه لرى
مندرجدر . نورعثمانيه ده (٤٩٦٠) نومرولى مجموعه
دلايتله آكلابوروزكه :

كچدى قليچدن فنن روزكار

مصراعى ، صبرينك ده كيل ، ايكنجى مرادكدر .
مشهور شينى - مجموعه نك افاده سنه كوره - اونى
« قصيده ايله مشدر » . ينه او كتيخانه ده (٤٩٦٢) نومرولى
مجموعه ده : بزه باقينك مشهور :

روح بخش اولدى مسيحا صفت انفا س بهار

ديه باشلايان قصيده سنك (مسيحى) يه ، (خام)
قصيده سنك ده (نجاتى) يه نظيره اولارق قلمه آلينديقنى
توكره نيور . شو بويوكجه مجموعه بالخاصه اونجى عصر
ادبياتى ايچون مهم بر مراجعتگاه در . ينه نور عثمانيه
كتيخانه سنده (٤٣٢٢) نومرولى و (مجمع النظائر)
عنوانلى بويوك مجموعه بو نقطه دن اهميتلى در . مرتبى
او دور شاعرلردن « نظمى » در . تذكرة صاحبي « سبى

[*] بو كتيخانه ده كتاب نومرولى بر قاچ كره دكيشدرلشدر .
عرض ايتديكم نومر بوندن اوچ سنه اولته عائددر . مراجعت
ايمك ايسه ين ذائلر بو جهق نظر دفته آلاوق اسكى دفترده
ماقاليدر .

